

3. Дмитрієва С.М., Косарева З.П. Долання кризи середнього віку за допомогою арттерапії як чинник особистісного зростання. *Конкурентоспроможність в умовах глобалізації: реалії, проблеми та перспективи: Матеріали Десятої Міжнародної науково-практичної конференції* / за ред. Саух І.В. Житомир: Вид-во ЖФ КІБІТ, 2016. С. 64–69.

4. Заїка В. М. Особливості трансформації особистості людини в ході вирішення життєвої кризи. *Методичні матеріали* / за ред. Л. Г. Перетяцько. Полтава, 2006. 100 с.

5. Райгородский Д. Я. (редактор-составитель). Практическая психодиагностика. Методики и тесты. Учебное пособие. Самара: Издательский Дом «БАХРАХ–М», 2001. 672 с.

6. Савчин М. В. Вікова психологія: навч. посіб. 2-е вид., стереотип. / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. К.: Академвидав. 2009. 360 с.

7. Титаренко Т. М. Психологія життєвої кризи / відп. ред. Т. М. Титаренко. К.: Агропромвидав України, 1998. 348 с.

8. Фофанова Г. А., Бондарева Е. А. Переживание экзистенциального кризиса: сущность феномена и факторы возникновения. *София: электрон. науч.-просветит. журнал*. 2020. № 2. С. 30–38. URL: <https://elib.bsu.by/handle/123456789/251542>.

Науковий керівник: д. ю. н, професор Цільмак О. М.

Білий Веніамін Сергійович

студент 2-го курсу магістратури

факультету психології, політології та соціології

Національного університету «Одеська юридична академія»

РАЦІОНАЛЬНІСТЬ У ПОЛІТИЧНІЙ КОМУНІКАЦІЇ: УТОПІЯ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?

В інформаційну епоху ставиться під сумнів можливість раціональної політичної комунікації. Навпаки, у постмодерних суспільствах відбувається медіатизація політики, коли політичні комунікації мають відповідати не критерію пошуку раціональної відповіді на складні виклики сьогодення, а рейтингу. Останній забезпечують політичні ток-шоу, формат яких передбачає емоційне протистояння опонентів (часто – штучне), а не конструктивний діалог. Через поширення соціальних мереж, які відкривають можливості для масової участі у політичних комунікаціях за допомогою коментарів, месенджерів, блогів, постів тощо, проект раціоналізації політичних комунікацій

виглядає досить утопічним. Водночас, слід згадати, що саме раціональність стала фундаментом епохи модерну та визначальним чинником розвитку науки та техніки, індустріалізації та демократизації. «Демократизація передбачає залучення широких суспільних верств до процесу вироблення політики, що ускладнює (кількісно і якісно) процедуру раціонального політичного вибору, а медіатизація політики, яка змінює систему представництва громадських інтересів, може призвести до імітації демократичної політики» [2].

Саме тому повернення раціональності до простору політичних комунікацій зберігає актуальність для сучасного українського суспільства, це є важливим теоретичним та практичним завданням для вітчизняної політичної науки.

Сутність раціональності у історичному контексті найкраще проявляється через протиставлення з іншими поняттями. Наприклад, раціональність – віра, раціональність – догма, раціоналізм – емпіризм, раціональне – ірраціональне. Цей перелік не є повним, але він характеризує різні історичні етапи становлення раціональності. Не применшуючи значущість таких «ворогів» раціональності (якщо перефразувати К. Поппера), як догматизм, емпіризм та ірраціоналізм, відзначимо, що у сучасному суспільстві найбільш важливим для раціоналізації політичної комунікації є наступне протиставлення: «раціональність – медіатизація», а загрозливим виступає медіатизація політики.

Раціоналізація виступає єдиною альтернативою медіатизації політичних комунікацій. «Удосконалення технічних засобів передавання інформації веде до перенесення центру політичної взаємодії у сферу діяльності електронних мас медіа із властивими їй комерціалізацією, театралізованістю, тяжінням до сенсаційності та перекручення фактів. Технологічний прогрес у сфері масових комунікацій впливає на політичний простір, сучасні суспільства переживають «інформаційний шок» через перенасиченість інформацією, що ірраціоналізує політику» [2].

Через медіатизацію відбувається фрагментація раціональності, її локалізація у певних (не масових) полях політичної комуніка-

ції. Наприклад, у експертному полі. В умовах демократії натомість, вкрай важливою є раціональність саме масових комунікацій. Адже, розширення політичної участі, політичної інклюзивності передбачає раціональне формулювання суспільного інтересу. Раціональність є основою також і суспільної інтеграції на основі, знову ж таки, суспільного інтересу. Останній протиставляється приватним інтересам, які сприяють дезінтеграції суспільства. Для відтворення раціональної політичної комунікації необхідно зробити декілька важливих кроків. По-перше, слід зосередити увагу політиків на необхідності раціональної аргументації у процесі політичної комунікації. Раціональна аргументація здатна виконувати інтегруючу функцію. «Значущою для раціоналізації політико-комунікативних відносин, що міститься у морально-прагматичних засадах аргументування, є інваріантність аргументації як способу спілкування учасників дискурсу. Згідно дослідженням представників сучасної комунікативної теорії, пріоритет аргументації над іншими ми засобами викладу думок, намірів та позицій у комунікативній сфері зумовлений невід'ємними якостями мови як медіуму, що поєднує членів спільноти» [1].

По-друге, необхідно структурувати політичну комунікацію не на основі політичних ток-шоу, а як політичні дебати. Особливої ваги набувають парламентські дебати [3]. Задля їх впровадження необхідно змінити регламент Верховної Ради України. У масмедіа також важливо запровадити політичні дебати. Це стосується як традиційних медіа (телебачення та радіо) так і сучасних інтернет-комунікацій. У політичних дебатах є можливість замість монологу (монологів гостей та ведучих) почути діалог. У політичних дебатах повною мірою розкривається інтегруючий потенціал раціональної аргументації.

Без раціональної політичної комунікації не може бути публічної політики. Під впливом критеріїв рейтингу політичних програм та формату ток-шоу з публічного простору поступово зникають аргументація та раціональність. Цей процес становить пряму загрозу демократії. «Перспективи подальшого розвитку демократичної політичної сфери залежать від структури комунікативних відносин, що є в ній домінуючими. Якщо домінуватимуть раціонально побудовані

та спрямовані досягнення розумних цілей, що узгоджуються із цілями загального добробуту та індивідуального прогресу відносини, то демократія має можливості зберегти свій первісний сенс та пристосуватися до нових викликів часу» [1].

Отже, у сучасних умовах головним викликом для раціональної політичної комунікації є медіатизація політики. З метою відтворення раціональної політичної комунікації необхідно запровадити раціональну політичну аргументацію у масовій комунікації та поширити формат політичних дебатів як у традиційних медіа так і в інтернет-комунікаціях.

Список використаних джерел:

1. Третяк О.А. Політична аргументація як засіб раціоналізації політичної комунікації: дис. . . канд. політ. наук: 23. 00. 01. Дніпропетровськ, 2004. 16 с.
2. Яковлев Д.В. Раціоналізація політичної комунікації як альтернатива медіатизації взаємодії влади та суспільства в Україні. *Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр.* 2011. Вип. 12–18. С. 19–26.
3. Yakovlev D. V. Political debate as a means of rationalizing political interaction / D. V. Yakovlev. *Actual problems of politics. Coll. Science. works.* Odessa, 2011. Vol. 40. P. 50–57.

Науковий керівник: д.політ.н., професор Яковлев Д. В.

Гончар Юлія Ігорівна, Дорогокупля Анна Євгеніївна
*студентки 2-го курсу факультету психології, політології та соціології
Національного університету «Одеська юридична академія»*

СУЧАСНЕ СТЕРЕОТИПНЕ СПРИЙНЯТТЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

Люди поважного віку займають велику частину нашого українського суспільства, тому розуміння їх потреб та інтересів, мотивів та сприйняття – наш соціальний обов'язок як свідомої молоді, що турбується за майбутнє нашої країни. В рамках досліджуваної теми актуальним є виявлення стереотипного сприйняття не тільки таких людей як соціальної верстви, а й власне їх сприйняття як особистостей, що своїм життям зробили внесок у формування соціального мислення та розвиток нашого соціуму.